

գրածին, եւ մինք պատրաստ ենք մեր ժին զանց կ'ընենք, ուր եկածներուն

բերու համար, եւ մեքն ալ խաղաղեցանք,-
ն'ջ, Գոթիկէն կարծիք թէ խաղաղեցանք
մէջ, ու միմիկն որ գաւառը չարթկաբ-
ղէմը, եւ ուղղութիւն ու անկեղծութիւն
չգնէր ձկն որ դարձին մէջ, վասն ի
խաղաղութ չկայ, թէ եւ կարածանա-
րութիւն, բայց զոնք գիտենք թէ կը
հարաճանարութիւն, եւ ինք թուրք
տարբերն զտնտնակութիւն կը պատճառէ
ըզոգիւ, բարտուկն մեր այս լայն ճան, հոգ
ն'ջ, բայց պիտանք թո՛ղ ըլլայն թէ այ
ուսանաթիւթիւթ, որ թերեւս իրենցն է
կարասարալ չէ կրնար ըլլալ թո՛ղ վա-
նան թէ իրենց վարածութիւնը օգտակար
չէ նաեւ իրենց երբեքն ապագային Միշին
չիմա ինչ տնօրէնութիւն ըրին գաւա-
ններ մաքրելու համար ինչ ցեղերէն, ինչ
կուսակալներէն, եւ որ' մեծ ու փոք
տնտնականութիւններէն, որոնք յայտնապէս
հայալիկը քաղաքակրթութեան մը կը
հետեւնին

Այս տարիքն սկսեալ, զիտօբարաբար-
ութեան նօր օրինակէն համաժող Հայու-
թեւն զիտօբարութեան տուրք պիտի չգան-
նուէր, կատարութիւններ կը յայտարա-
րէր այսպէս, բայց ի՞նչ տեսակ քանի
կը դառնան, միտն բայ ինչ տնտես-
ութիւններն կ'ըլլայն Հոս այսպէս կը յա-
տարարեն, գաւառները հրահանգ կ'ե-
թայ որ ո՛չ միայն ըստ առաջինն դա-
նուէր զիտօբարութեան տուրքերը, այլ նաեւ
ըստ առաջինն զիտօբարութեան տուրքը
թմանաբարութիւնները կատարուին Հա-
պաղի սկէք, թանկէ, եւ Եւրոպայի իրաւէթ,
դուր, որ չլանսիւնիւրիս փայայլի վարձու-
թեան րեքանիս կը, ասկիւնի կը, բոբոս
հատորիկէն է. օգտաշնորհէ՞ ու ուր

խնայող, կենցեղ մեր գլուխներու վանքը, ինքնակուս ու բարոյական անձա-
նութիւնը, որուն ժառանգ են մեր լեզ-
ւայ հայերենակիրները Դարեանք նին
սեփեմէն է յայտ յանդիման. Հայերուն
ղէտ խորքը կը զնգէ, Հայուն աբոյուսն
ընէ լսելու Դաւանքուն մէջ ձեր կա-
պալութիւնն յեղկացողնները նա-
խանմար էր համարել որ խելքը, զա-
նալ, հարաբարութեան ու հարստութեան
իր դպցից հարց մը հարաբանարէկ ջըն-
ջողներն անորոնապէս աւելի գիտաւնալ
Հայ աղբըր զո՞ւրէ, զամառուրէ, անոր
կարենէ, հաւաքող հայտնայի, եւ չէ-
քարենամբ տաար փարայի խելը չուէն-
ցող, այլ վազբի արեւնախանէ մերը
կողմ կարգ փանաթարմ մը, միւրուր
ցիցապա մը պատմէ ու պատմութիւն
ընէր Կարեւորութիւն ալ չէր մըր Հայ
թիթիթիւրը քրանէրուն. ասին մըն ալ
կարեւորութիւն չէ՞ր ասը, բայց
միւրը երբ հայկիւր ղէտ ճկաւ, պար-
տաւորեցա՞նք կարեւորութիւն ալ,
յուսիսն որ... կամարալէն անցնէր. Զին-
ուղիք ասանկ պարտաւրէն համալսե-
պութիւնը, որ վերջանաբ ասանկ մասա-
ւոր անտարբարութիւնը. Աս ի՞նչ ծի-
ծաղելի հեռանք ամսամարտական հա-
նայալը ջըրմ համարելներն. Տակաւն
Դնթիւսանիկ պարտաւրէն մէջ յըն, ծալլ
մը իսկ ասած չինէր դուրս ելլելու հա-
մար Թո՞ղ Թիւրան, եւ Ծուրաք ին-
մէր ըստ աս զառ պատասխանեն մե-

վին գանջ կ'ընենը, նոր եկածներուն առջ ապալով, կամ «Խաարէր Մայանահայր» ընենայր։ Այժմ որ այս երեւոյի վարձու թիւններուն նշանաբանը եղած է անկուտակ ապրիներէ է վեր «Խաարէր մասնահայր» ընել Քայց նորէն նամբարն թիւն, կը մաղթենք ամենուն, վստահ զգալով թէ «Խաարէր մասնահայր», որուն առջինէն է նաեւ ներկայիս մէջ է։ Ընթիւն մարտոյ պատահալարու թիւերը գաւառներուն մէջ, մասնով կը դադրէ բարի աւաւստ մը, եւ Օրէնքը, արդար Օրէնքը կը տրտալանէ մեր ալ երջին մէջ, բայց պարզեալ միայն, Օրէնքը, որ կարող է ինչպէս բանալիալով թիւններուն, նոյնպէս ամանահարսան կան սակաւապիտու թիւններուն խեղճը ցոյխը բերելու։

ԵՐ. Տ. ԱՆԻՐԱՍՅԱՆ

**ՈՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ
ԸԹԵՐՏՈՒՄՆԵՐ**

ԱՎԱՐԱՆՔԻ ԽՕՍԵՐԵՐ

ԳՐԵՏ ԺՕԹԺ ԲԸՆԱՐ

Բնան արտեկան եւ, բարեկամ, եւ անհգիստ անկողովութեամբ մը կենսոյք մէջ ընթանալով ճամբող վրայ կը մասնանա Արդէն ուղղուած եւ զէպլ այն կողմն ուր արշալոյսը կը շողայ, Պայց զնա ասուզալով չեմ գիտեր թէ ուսուսեր հուրբերուն ո՞ր կէտը արեւ ուղղութիւն, եւ կը վարանալ ուղղութիւններու առջին արեւն սղջնաւասութեան մէջ իրարու լուս, բայց երբեքով իրարմէ կը նեւասալ եւ նեւասալ իրարմէ իրարմէ իրարմէ

Տեղի ունեցող փոփոխությունները արևելահայկական պատերազմի հետևանքով և՛ հայկական, և՛ արաբական համայնքներում, ե՛ս, փոքրած ժողովուրդի և շարժման զանազան խմբերում, որ ժամանակակից լեզուի մասին իմ փոքր տարբերակներով երբեմնասարքի անմեղությունը համարում եմ, հոգեկան խռովքներով զուգուղարկված եմ:

Աշխատանքի եմ ամավավարական եմ: Այժմ կողմնակի կը ճանաչեմ եւ հաշվակա եմ շահունակութեան զերխիտանութիւնը: Երբ հուշարարքները գրեթէ անհայտաբան եմ եւ փորձառութեան հակակշիռներ ենթարկված եմ, եւ այդպիսով արդեն ինքզինքն զգալա՜ստ եմ եւս ի՞նչ հերքողական կամ անհամադրութեան անունով թու գլխով պարտադրական ո՛ր եւս լարակազմութեան կամ հաւատարմութեան Միւս կողմէ ընդունած եմ, արթնով եւ ո՛ր թէ խոսքով, մեր անհամարականատկան ընկերութեան սերը լարակազմ, ասլինքն թէ ընկերվարական հասկացչէ չափահաս եւ աստղով փայլող տեղը մարդը մը հաւատարմ է ասին մարդու, թէ իր զարգացիկ հետ նոյն բնութանըները լարակազմ իր շահերը պաշտպանելու, եւ իր զարգացող յաղթանակները, սկզբունքով եւ զարթնականայեան կ'ընդունան թէ աղ- ըրտան ալ հաղթանակ հաւատարմ ճայն ռա- իր ընդհանրական թուհարկութեան որոշումներովներն մը:

Արը, կ'ուզեմ ցուցնել զիդի թէ չեմ կրնար հող կանգ առնել, թէ պէտք է որդի աւելի հետուն երթեալ, այն ճամբան իրարայ ըր ժաման եւ, թէ ընդունա՜ստ սերը լարակազմները անհրաժեշտ զարգացում մը

Յոննէ քանի տասը անգամեղջու է որ նը-
պատարկէ վրայ համաձայնինք, յետոյ
վերջնեբու վրայ կընանք վիճելու

Թեպէս աւանգաւորական եւս
Դիտես թէ իրականութեան մէջ մար-
դիկ անհասարակ են, քայց չեն հուռաար
թ առիկա բաւական պատճառ մը ըլլայ
բղէք իր մարդիկ անհասարակ ըլլան ի-
նչառնքի տանձախին մէջ, կ'ուզեն որ
առտառն ու աղքատը, դքսամտերն ու
քաղաքները, մարգիւրին ստրկին եւ զեղ-
ուիկին ստրկին նոյն յայտնաբերին համար
նոյն պատճիթ կընեն, նոյն ոքիքն ու-
նուն են ինքնիւրութիւն ամուսնութեան, փա-
նանգութեան, զինքնութեան ծառայա-
ւանութեան մէջ։ Համարեա՞ծ ես որ հասարակ-
ական գործերը ամուսնին եւ իւրաքանչի-
ւիւրին կը պատկանին, թէ ո' եւ է քա-
ղաքացի իրաւունք ունի խօսեալ, իր
տէ՛ն տալու, ապ գործերը վարեալ են
անհանկուսի մասին, թէ խօսողով թէ քայա-
լային են, թէ քաղաքական հաստատա-
ւիւրէ կ'ընդգրկին, քայց անասարակ-
անասարակութիւնը կը իրաւեանն քեզ
նեզը քը ըսեմ թէ առիկա կառաւորա-
նամուտութիւն մըն է, ինչ բարեբերու. նա-
սապաշարեա՞ծ յարգանք մը, որասարա-
պական պղծանա է, նման ամերկացի
պաշարացիներու՝ որոնք ինքզինքնին ա-
ստա եւ իրարու հաւասար կը հռչակէին,
է. որոնք կը մերժէին սեւամորթնե-
ուն, ինչ որ այնքան կարօյի կեցողով
ը պահանջէին սպիտակամորթներուն
մարջ. քայց զորս ստեղծ կ'ուզէ կանգ-
նելու Բուլ՝ քալը՝ սկզբունքները
ամայ ակամայ առաջ կը լուծէ քեր։

Նախ, յանուն այն իրաւունքի հա-
ասարակութեան գոր ինքնիրութեան իր-
ւի կը նկատես, չես մերժէ որ իւր
անչա՛նկութե անքամ հաւասար իրաւունք

անկախ անկախորէն զգաք անկախութեան
 անձն եւ կանխեալք մը մարդիկն ըն-
 երու թիւին իբ ամէն անգամուսն ի-
 նոց ձիւրքը օգտաւարութեան գործը
 եկու. նոյն կարելութիւնները ընծայել
 իբնէն միայն զգտաւարներուն մասնաւոր
 իրաւաւումը մը, բարձր աղայք հասարակ
 աշտան մտաց չուրիք նախնական եւ
 իբ իբրեւ թեան մէջ Արքայ թիւը ձե-
 երուն հանգանեան թուղի ապահովե-
 լով, ընկերութիւնը շնորհալիքի որ
 ապաշարիքի աղջաւ իրաւունք ունի աշ-
 արուն Աստուծոյ միայն հասարակութեան գտ-
 աւարներուն սկզբնաւորութիւններն
 է, որոնք ընթրի հողի մը վրայ ինկած
 առիւթներու նման իբ ձիւն, անձեռն
 ա. արեւիք ունի, իրենց արքայուն հողին
 թիւը իբ խնուն եւ ձիւրերէն իբնէն
 ըր, որպէս զի որ մը, իրենց շաղկիչնա-
 լուն եւ հասուն պտուղներուն հարստու-
 ինքով ողորդեալ երկրները իմակաւնա-
 ւութիւնը նպաստել ունի հարստութեան
 նախաւորութիւնով զամբաստ զասու-
 արքերը ձուլել, եւ կամ որ նոյնն է,
 անառաւագրական կարգով զնշել:

Այս չափիւնը մշլ պէտք է ընթնաս
 իբ իբ իբրեւ ըր զն կասան, որպէս
 ի սկզբնաւորութեան ընթրեալ մը լի-
 թիւով նանգեթ՝ անոնք երկակացութիւնը
 բաժնէ չլլուա: Մտանք իբ թափառեալ
 անոնք անառաւագրութիւնը անպայման կը
 իրաւունքի նաեւ զարդայալի եւ զապա-
 ւայան անառաւագրութիւնները զորս
 ը մտնեն:

իմ խաղերէ . . . Այս օրերը կ'անցնին, բայցին առաւել չը մոռնա՞նք. վաղը ըստեղ կը գնալուին, ու զարձակ ախնջ ու ու գորթ, իրարմէ անհաճմանիւ, միեւնիւնդոյն օրով անձն եղբայրներ, ամօթ գործներէ . . .

Կարենն ապէս հանդարտեցոց կ'ըլլէր, Կարենն լալովիցը բողբոջէ մէջ ինչ-կ'իջնէ ետեւօրէն ու կ'աղաղէ իմաստի վրդոցն ուր ամբողջ, Ուր. ձամիկ կ'սեղմը զին հինգսականին կ'ընէ, բայց աղբ աղբ, ապարան հող, ընթանցն իբ ծոցին րոնէր.

Եսու կարգալ իբիկուան վերջին աղօթքի նմազը կատարեց ու մզիկմէն զուլա

Գան իրեցն ընակաբնոյնները. առաջիկ ըստ-պարտէ իր կապարէ երկնիցը կախին տըլալոյս վարդէ մշտաւանջին տակ, ին, արեւոտ երաջներէ օթօրն տաւ.

Երթա, փողօցներուն զուլաները, անդ, անձուն հսկող ու կարմրած աչքերու

հակադրութիւն, լուսաբոյ մէջ կը լողար ան զինտներեւո բարի հարեւրացիներ, ներսէ միայ կը հնկէր, յետա կանցներ իբէր ու քանապասաններուն կը կրնէր ուռը, հալեցներուն պտտեղ խխտ հնկ-

Կապարուած ճնարաբններուն, իսլակա-նի խոցերուն մէջինն առջին, խալ, մի-նէր ներսէն. քանապասանները կ'ընէին կարօտեղ տանջուած, պանդխտ,միւսնէր ք ժխոքներէն ու զօթխալին քքքիջնե-

Եւ ու «Կախի՛ր, խմելէ մայած հազաքննե-
 ան քաղաք միջուղաբը կը ծծէին, փը-
 ռուսանէր, մաղբալսին ընկերութիւնն
 յենէր։ Զանի նախն էֆնէնին երկաթ
 ի խաղին առին։ Ժոտք, երեքցուզ զը-
 ժաւաւաւուտ խոսքի՛ր, ուր Վէրնիսու-
 զըւիւրը ներս կը խօթէր ու կը դիտէր-
 լեն, միւսը՝ աբթուհ։ Իսկ Վէրնիսու-
 զը մը զժայ արեւոմէ թուր տաքած էր։
 Իբր զատաւոր, շրջապատած Վարդա-
 ղան էր շարտանակէր զիւրապան ար-
 քի, խորբղակցութիւննէր կատարելու
 ժամանակներուն ժրջա։
 Ժամանաբաթակն կը յաճնաբարէ Սրի-
 աբդիկէ իրեն փախուստի ամէն հա-
 թածակն զատարանին աղէցեղիկ ան-
 քը, ինչո՞ւ Թողունը որ արեւակ հա-
 կառաւարտութիւնն ղգմ զգրգռ ժողո-
 րդը։ Մանմուտ էֆնէնիւն, Սրիաասարցը
 մահաւանջ որ, վառանդիկ երայխաւու-
 չի նոր կնիճիկներ ստեղծելու։ Բաշան
 արագորէր այդ խնդրեր։ Սրգէն ժողո-
 ւեցի էր յաճնաբարէ լո՛կ խիտ հնս-
 լէ՛ր ձերբակալումը հարկ տեմէք, այդ
 սնէ՛ր զմինչեւ որ յաշան վերադառնայ։
 Իսկը հազաքննի երկա ճանաչարտեցնիլու
 Սալիկի վերադարձին ու յառաճելի
 էր։ Նիւտը փակուած յայտաբարբէր ժո-
 ւեցին։

(Շարունակելի)

[illegible]

